

Slovenija: inovativna družba brez inženirjev?

dr. Matjaž Lukač
Inženirska akademija Slovenije

Globalna gospodarska kriza je povzročila, da se danes tudi v Sloveniji sprašujemo, ali je potrebno na novo razmisliti o usmeritvah naše države in sveta kot celote. V zadnjem času je bilo tako v javnosti predstavljenih nekaj predlogov strateških usmeritev, ki vsak s svojega stališča prispeva k iskanju skupne nove strategije. Nekateri predlogi izhajajo iz zaključka, da se je »finančni imperializem« izkazal kot preživet model, drugi zahtevajo še bolj zvesto sledenje osnovnim načelom tržne ekonomije. Inženirska akademija Slovenije (IAS) se v razpravi o razvojnih prioritetah Slovenije vključuje s stališča in pristojnosti, podeljenih s strani Republike Slovenije: spodbujanja ustvarjanja vrhunskih tehniških znanj, ki so osnova za tehnološki napredek in skladen trajnostni razvoj.

Državni zbor Republike Slovenije je ustanovil Inženirsko akademijo Slovenije kot osrednjo nacionalno institucijo za področje inženirskih strok in ved. Danes ima akademija 52 članov, ki so vsi svetovno priznani in ugledni strokovnjaki, večinoma inženirji s področja fizike, elektrotehnike, strojništva, kemije, energetike, informatike in podobno. Pomembna značilnost IAS je, da deluje v dveh razredih: znanstveno raziskovalnem in razvojno poslovnem. IAS je tako ena od edinstvenih ustanov, ki združuje vrhunske inženirje tako iz univerz in inštitutov kot tudi iz podjetij.

Inženirske akademije ima večina razvitih držav kot ustanove, ki so vzporedne akademijam znanosti in umetnosti. Razlog za vzporednost je v bistveni razliki med obema vrstama akademij. Medtem ko akademije znanosti in umetnosti svojo pozornost namenjajo vrhunskim znanstvenim odkritjem in umetniškim sporočilom, pa so inženirske akademije usmerjene v vrhunskost pri tehnoloških inovacijah. Inženirstvo je namreč v svoji osnovi uporaba znanstvenih spoznanj in tehnoloških vedenj za ustvarjanje nečesa novega in uporabnega z neposredno ekonomsko vrednostjo. Skrb za dvig inovativnosti je torej v »genih« inženirske akademije; v tem smislu je IAS naravni zaveznik podjetjem, ki svojo konkurenčnost gradijo na voditeljstvu v inovativnosti.

Tehnološke inovacije so bile v vsej pretekli zgodovini pomembno gonilo ekonomskega razvoja. Strateška usmeritev v tehnološko inoviranje je zato ključni pogoj za dolgoročno konkurenčnost in uspešnost Slovenije. Svojo prihodnost moramo graditi na trdnih osnovah, ki omogočajo vzdržnostno rast na dolgi rok. Trdne osnove pa so lahko samo ustvarjanje takšnega novega, ki realno prispeva k kvaliteti našega življenja. Ne smemo dopustiti, da se generacije naših najbolj sposobnih mladih ljudi še naprej usmerjajo v »inoviranje« vedno novih finančnih piramid in borznih balonov. Brez inovativnih inženirjev ne bo trajnostnega razvoja.

Tehnološki razvoj ne sme biti nekaj obrobnega. Če želimo uspeti, bo Slovenija temu dala velik pomen. Ravno obrobna obravnava tehnološkega razvoja je po mnenju IAS pomembna pomanjkljivost večine do sedaj v javnosti predstavljenih strateških usmeritev. Nasprotno, sestavni del vsakega nacionalnega strateškega dokumenta morajo biti ukrepi za doseganje in vzdrževanje tempa tehnološkega razvoja.

Tehnološki razvoj se tudi ne sme obravnavati kot nekaj, kar bo v Sloveniji nastalo samo po sebi. Potreben je bistven premik, nacionalni konsenz, da bomo svojo prihodnost zgradili na ustvarjanju novega. Ni vse v denarju. Države na Bližnjem vzhodu imajo denar, nimajo pa ljudi, ki bi lahko ustvarjali tehnološki razvoj. Ne gre samo za povečanje sredstev, ampak tudi za pravilno uporabo. V Sloveniji moramo priti do kritične mase ljudi, ki bodo dovolj inovativni, da bodo vedeli, kaj in kako nekaj narediti. Človeka, ki zna in hoče narediti nekaj novega in uporabnega, je potrebno postaviti v središče. Naša ambicija je okolje, ki bo podpiralo kulturo inovativnosti, in odločno podpiralo vlaganja in usmerjenost v tehnološki razvoj.

Slovenija je sposobna sprejemanja pomembnih odločitev. Primer tega je odločitev za izgradnjo avtocest pred več kot 30 leti. V obdobju po sprejetju odločitve so bile sicer storjene tudi napake, toda rezultati so tukaj. Mogoče potrebujemo v Sloveniji podoben konsenz za nov vseslovenski projekt, recimo mu kar »tehnološka avtocesta«.

IAS je mnenja, da pri vzpostavitvi vse slovenskega projekta »tehnološke avtoceste« ne bo šlo brez aktivne vloge države. Vlogo države vidimo na naslednjih 5 področjih. Predložena izhodišča, ki ste jih dobili skupaj z vabilom na ta posvet, predstavljajo rezultat skupinskega dela članov akademije. Ne strinjamo se vsi z vsemi podrobnostmi. Toda v prepričanosti o pomembnosti tehnoloških inovacij smo si popolnoma enotni. Področja so naslednja:

1. **Izobraževanje:** večja teža tehniki in inženirstvu s poudarkom na ustvarjalnosti in inovativnosti.
2. **Intenziviranje raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij,** kjer ima v sedanjih okoliščinah prednost krepitev razvojnih sposobnosti podjetij.
3. **Povečanje ugleda tehniških poklicev** z namenom pritegnitve talentov v inženirski poklic.
4. **Pomen nacionalne lastnine** z vidika obvladovanja tehnoloških znanj in blagovnih znamk.
5. **Trajnostni razvoj** na podlagi tržne ekonomije, ki sloni na dodani vrednosti iz ustvarjanja novega.

Na koncu bi rad poudaril. Pripravljenim makro strategijam velikokrat ni dosti za očitati. Problem je na mikro nivoju, v operacionalizaciji zastavljenih strategij. Inženirska akademija Slovenije ponuja svoje sodelovanje prav na tem področju.